

MILLIY MUSIQAMIZ RIVOJI UCHUN E'TIBOR BERISH LOZIM BO'LGAN OMILLAR

Abduraximov Axmadjon Mamadjanovich

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim vazirligi

Qo'qon davlat universtitei Xalq ijodiyoti kafedrası dotsenti

Annotatsiya: *Milliy musiqa — xalqning ma'naviy merosi, tarixiy xotirasi va madaniy boyligining ajralmas qismi. U millatning ruhiy olami, urf-odatları va qadriyatlarını ifodalaydi. Bugungi globalashuv sharoitida milliy musiqa san'atini asrab-avaylash, rivojlantirish va keng targ'ib qilish dolzarb masalalardan biridir.*

Kalit so'zlar: *musiqa, san'at, madaniyat, globalizatsiya, an'analar, madaniy meros, milliylik, madaniy boylık.*

Milliy musiqa har bir xalqning madaniyati va tarixining ajralmas qismidir. O'zbek milliy musiqasi esa o'zining o'ziga xosligi, boy an'analari va nafis ohanglari bilan dunyo musiqiy san'ati maydonida muhim o'rin tutadi. Milliy musiqqamizning rivoji ko'plab omillarga bog'liq bo'lib, ularning to'g'ri ro'yhatini tuzish va ulg'aytirish zarurdir. Bu omillar madaniy merosni saqlash va yangi avlodlarga o'tkazish jarayonida alohida ahamiyat kasb etadi. Milliy musiqani rivojlantirish uchun avvalo uning asliyatini va o'ziga xosligini saqlash muhimdir. Bugungi kunda globalizatsiya jarayonlari natijasida ko'plab madaniyatlar bir-biriga aralashmoqda, natijada milliy musiqa shakllariga noma'lum yoki g'ayri milliy elementlar kirib kelmoqda. Shuning uchun musiqiy an'alarimizni, maqomlarimizni va xalq qo'shiqlarini saqlash uchun ilmiy asoslangan tadqiqotlar o'tkazish va ularni yosh avlodga to'g'ri yetkazish lozim. Madaniy merosimiz qadriyatlarini o'rganish va targ'ib qilish musiqiy ta'lim tizimidir, kutubxonalar va muzeylar faoliyati bunga xizmat qilishi shart.[1]

Milliy musiqa san'atkorlari va bastakorlarning roli ham katta. Ular nafaqat o'zlarining iste'dodlarini rivojlantirishlari, balki milliy musiqa an'alarini asrab-avaylab, yangi asarlar yaratishda davom etishlari zarur. Shu bilan birga, yosh iste'dodlarni aniqlash, ularni rivojlantirish va qo'llab-quvvatlash uchun maxsus dasturlar va loyihalar amalga oshirilishi kerak. San'atkorlarning faoliyati jamiyat tomonidan e'tibor va tushuncha bilan qarshi olinishi, madaniy muhitda ular uchun sharoitlar yaratish milliy musiqqamizning taraqqiyoti uchun muhim ahamiyatga ega.[2]

Musiqiy ta'lim tizimining sifatini yaxshilash ham milliy musiqqamiz rivoji uchun muhim omillardan biridir. Maktab va oliy ta'lim muassasalarida milliy musiqa tarixi, nazariyasi va amaliyoti bo'yicha o'quv dasturlari yaxshilanib, zamonaviy talablarga moslashtirilishi lozim. Shuningdek, musiqa o'qituvchilari uchun malaka oshirish kurslari va seminarlar tashkil etilishi yosh avlodga milliy musiqani sifatli o'rgatish imkonini beradi. Ta'lim muassasalarida milliy musiqa asboblari o'zgarmas

ahamiyatga ega bo'lib, ularni o'rganish va chalish ko'nikmalarini oshirish uchun qulay shart-sharoitlar yaratish zarur. Mediada ham milliy musiqqaga e'tibor kuchaytirilishi muhimdir. Radio, televideniye va internet platformalar orqali milliy musiqani targ'ib qilish, yangi va eski asarlarni ko'rsatish, xususan, yoshlar o'rtasida milliy musiqa madaniyatini keng tarqatishga yordam beradi. Shuningdek, xalqaro musiqiy festivallar va tanlovlar o'tkazilishi milliy san'atimizni dunyoga tanitishda katta rol o'ynaydi. Bu kabi tadbirlar nafaqat san'atkorlarga sahna beribgina qolmay, balki musiqa ixlosmandlarini ham birlashtiradi.[3]

Milliy musiqa san'atining rivojlanishida davlat siyosatining ahamiyati ham katta. Davlat tomonidan milliy madaniyatni va san'atni rivojlantirishga qaratilgan qonunlar va dasturlar amalga oshirilishi, shu jumladan moddiy yordam ko'rsatish, grantlar va stipendiyalar berilishi zarur. Moliya bilan ta'minlangan madaniy loyihalar, konsertlar, diskografik ishlar va ilmiy tadqiqotlar milliy musiqa madaniyatining kengayishiga xizmat qiladi. Shuningdek, xalqaro miqyosda madaniyatlararo almashish dasturlari orqali o'zbek milliy musiqa san'atining o'rnini mustahkamlash mumkin bo'ladi.[4]

Texnologiyalar rivojlanishi ham milliy musiqa madaniyati uchun imkoniyatlar yaratmoqda. Musiqiy asarlar raqamli shaklda saqlanishi, onlayn platformalarda tarqatilishi, yoshlar muzika olamiga osonroq kirish imkoniga ega bo'lishlari milliy musiqaning keng tarqalishiga yordam beradi. Buning uchun raqamli bazalar yaratish, milliy musiqa arxivlarini tashkil etish va ularni xalqaro musiqiy hamjamiyatga taqdim etish zarur. Katta miqdordagi musiqa materiallarini raqamlashtirish milliy san'atni saqlab qolish va vaqt o'tishi bilan boyitishga yordam beradi. Milliy musiqa madaniyatining rivojida xalqning o'zi ham faol ishtirok etishi kerak. Madaniy merosga mehr uyg'otish, o'ziga xoslikni qadrlash va uni himoya qilish har kimning burchidir. Oila, jamiyat va maktablarda milliy musiqa san'ati qadriyatlari singdirilishi zarur. Bu orqali yoshlar milliy madaniyatga, uning nozik xususiyatlariga hurmat bilan qaraydi, o'zlarining ildizlari bilan bog'liq ekanliklarini chuqur anglaydi. Shuningdek, milliy musiqa san'ati va boshqa san'at turlari o'rtasida integratsiya rivojlanishi mumkin. Teatr, raqs, she'riyat va san'atning boshqa yo'nalishlari bilan hamkorlik ham milliy musiqaning yangi yo'nalishlarini ochish va kengaytirish imkonini yaratadi. Madaniyatimizning turli jabhalarini birlashtiradigan loyihalar milliy musiqqamizning zamonaviy talablarga moslashishiga xizmat qiladi.[5]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, milliy musiqqamiz rivoji ko'plab omillarning uyg'unligi orqali ta'minlanadi. Bu omillar orasida madaniy merosni saqlash, san'atkorlar faoliyatini qo'llab-quvvatlash, ta'lim tizimini rivojlantirish, davlat siyosati, texnologik imkoniyatlar va jamiyatning madaniy ongini shakllantirish muhim ahamiyatga ega. Har bir bunday omil milliy musiqamizni yanada boyitib, xalqimizning madaniy identifikatsiyasini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shuning uchun ham ularni

rivojlantirishga e'tibor berish milliy madaniyatimiz va san'atimizning kelajagi uchun beqiyos zarurdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. G'aybullayev A'zam Ahadovich. Talaba yoshlarda milliy musiqiy ongni rivojlantirish milliy va umuminsoniy qadriyatni shakllantirishning ijtimoiy psixologik omili. TA'LIM TRANSFORMATSIYASI Respublika ilmiy - me'todik jurnali 1- soni Jurnal muassisi: BuxDPI indeks:200130. ISSN – 2181-4201.

2.A'zam Ahadovich G'aybullayev. Urf-odat va an'analar –yoshlarda milliy qadriyatlarnishakllantiradigan Ijtimoiy psixologik mezon. Ta'limda istiqbolli izlanishlar. Xalqaro ilmiy-metodik jurnal / 2024 № 4, iyun<https://buxdu.uz>

3.A.A. G'aybullayev. Yoshlarni milliy qadriyatlarga yo'nalganligining ijtimoiy-psixologikxususiyatlari. Inter education & global study / lmiy-nazariy va metodik jurnal. ISSN 2992-9024 (online) 2024, №5 (1).

4.Ганс-Гельмут Декер-Фойгт “Введение в музыкотерапию”. СПб.: Питер, 2003г